

Лінчук Б.М., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Нецька Л.С., к.ю.н., доцент

ВИЗНАННЯ НЕДІЙСНИМИ ПРАВОЧИНІВ У МЕЖАХ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО

Банкрутство - явище, яке може настати з абсолютно різних причин і часто спонтанно. Тому кредитори та власники бізнесу повинні заздалегідь розуміти, що існує ризик неплатоспроможності. Основна мета процедури банкрутства спрямована на максимальне забезпечення вимог кредиторів. Однак, трапляються випадки, коли боржник веде себе недобросовісно і навмисно вчиняє дії, які правомірні на перший погляд, але насправді такими не є, що призводить до неможливості погасити борги перед кредиторами. У зв'язку з цим виникає питання про захист кредиторів у таких ситуаціях.

Варто розглянути таке поняття як «підозрілий період», яке часто використовують при настанні банкрутства об'єкта. Науковці визначають, що період часу з моменту виникнення грошового зобов'язання у боржника до дня порушення справи про його банкрутство має назву підозрілого періоду, а правочини боржника – сумнівними [1, с. 285]. Аналізуючи Кодекс України з процедур банкрутства (далі КУзПБ), можна зробити висновок, що «підозрілим» є період протягом трьох років до відкриття провадження у справі про банкрутство і період після відкриття провадження у справі про банкрутство. Також із положень Кодексу вбачається, що кредитори мають можливість захистити свої права завдяки процедурі визнання правочинів, вчинених протягом цього часу, недійсними.

Законодавчо визначені загальні та спеціальні підстави для визнання таких правочинів недійсними. Загальні підстави недійсності не є характерними для процедури банкрутства: вони передбачені Цивільним кодексом України (далі – ЦК України), та можуть застосовуватися і в інших категоріях справ. Спеціальні підстави недійсності правочинів властиві виключно для процедури банкрутства та закріплені в ст. 42 КУзПБ.

Відповідно до ст. 42 КУзПБ визнати правочин недійсним можна якщо: боржник виконав майнові зобов'язання раніше встановленого строку; боржник до відкриття провадження у справі про банкрутство взяв на себе зобов'язання, внаслідок чого він став неплатоспроможним або виконання його грошових зобов'язань перед іншими кредиторами повністю або

частково стало неможливим; боржник здійснив відчуження або придбав майно за цінами, відповідно нижчими або вищими від ринкових, за умови що в момент прийняття зобов'язання або внаслідок його виконання майна боржника було (стало) недостатньо для задоволення вимог кредиторів; боржник оплатив іншій особі або прийняв майно в рахунок виконання грошових вимог у день, коли сума вимог кредиторів до боржника перевищувала вартість майна; боржник узяв на себе заставні зобов'язання для забезпечення виконання грошових вимог; боржник безоплатно здійснив відчуження майна, взяв на себе зобов'язання без відповідних майнових дій іншої сторони, відмовився від власних майнових вимог; боржник уклав договір із заінтересованою особою; боржник уклав договір дарування [2].

Проаналізувавши підстави недійсності правочинів (договорів), що закріплені у ст. 42 КУзПБ, можна зробити висновок, що має значення загальний негативний результат господарювання, а не критерій волі сторін правочину, як у підставах недійсності, передбачених ЦК України. У таких справах важливою є економіко-правова оцінка усієї діяльності боржника, а не окремих правочинів.

Визнання недійсними правочинів боржника в порядку ст. 42 КУзПБ характеризується певними особливостями: 1) особливі підстави визнання недійсними правочинів в процедурі банкрутства, і які не застосовуються поза межами цих процедур; 2) правочин відповідає вимогам Цивільного та Господарського кодексів України; 3) правочин укладений у «підозрілий» період; 4) наслідками такого правочину є загальний негативний економічний результат для боржника та, внаслідок цього і для кредиторів [3, с. 19].

Особливість процесуальних строків полягає в тому, що відрахування трьохрічного строку слід здійснювати у зворотному напрямку, а саме з дати відкриття провадження у справі про банкрутство.

Варто також зауважити, що при застосуванні спеціальних підстав недійсності правочину діє презумпція сумнівності правочину, що відображено в рішеннях Верховного Суду (постанова КГС ВС від 03.07.2021 у справі № 369/11268/16-ц).

Верховний Суд у постанові від 20.02.2020 у справі № 922/719/16 дійшов висновку, що встановлення спеціальних наслідків недійсності правочинів боржника не виключає можливості застосування приписів ст. 388 ЦК України.

Отже, застосування такого механізму як визнання правочинів недійсними є одним із заходів, що сприяє відновленню платоспроможності боржника і спрямований на запобігання зловживанням з боку боржника своїми правами щодо розпорядження майном. Окрім загальних підстав визнання правочинів недійсними, що

передбачені у ЦК України, є і спеціальні, які характерні лише для справ, пов'язаних з банкрутством. На сьогодні суди досить активно реалізують даний механізм та визнають недійсними правочини боржників, спрямовані на виведення активів.

Література

1. Пригуза П.Д., Пригуза А.П. Науково-практичний коментар Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у редакції з 18 січня 2013 року [доктринальне тлумачення норм права неплатоспроможності та статей 1–21]. Херсон: Вид-во «ТДС», 2013. 304 с.

2. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовт. 2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 01.05.2023).

3. Беяневич О.А. Про застосування у справах про банкрутство конструкції фраздаторного правочину. Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2021. № 2. С. 14–23. URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/12118>.

УДК 378:347.96 (043.2)

Микитенко О.О., Славіта Ю.В., здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Слободська І.А., старший викладач

РОЛЬ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Українська держава переживає великі безпекові виклики у зв'язку з воєнною агресією Російської Федерації, що потягнуло значні втрати економічного характеру, знищення інфраструктури цілих галузей народного господарства. Так, у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану в Україні» було введено воєнний стан [1], який триває і дотепер. З часу введення воєнного стану і досі ми пережили значні втрати економічного, інфраструктурного, а що найбільш важливо – це людського характеру. Проте, вже сьогодні ми думаємо над відновленням повоєнної економіки, яке неможливе без підвищення ролі народного господарства, розвитку нових економічних процесів, залучення іноземних інвестицій, використання новітніх досягнень в сфері інформаційних технологій, тощо.